

Ref KB 0

Pedagogiska meriter i högskolan

**Förslag till riktlinjer
och rekommendationer**

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2014

National Library
of Sweden

Högskoleutredningen

SOU

1990:90

Ref KB 0

Pedagogiska meriter i högskolan

**Förslag till riktlinjer
och rekommendationer**

Högskoleutredningen

SOU

1990:90

Statens offentliga utredningar

1990:90

Utbildningsdepartementet

Pedagogiska meriter i högskolan

Förslag till riktlinjer och
rekommendationer

Högskoleutredningen
Stockholm 1990

SOU och Ds kan köpas från Allmänna Förlaget, som också på uppdrag av regeringskansliets förvaltningskontor ombesörjer remissutsändningar av dessa publikationer.

Adress: Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 Stockholm
Tel 08/739 96 30
Telefax: 08/739 95 48

Publikationerna kan också köpas i Informationsbokhandeln, Malmtorgsgatan 5, Stockholm.

REGERINGSKANSLIETS
OFFSETCENTRAL
Stockholm 1990

ISBN 91-38-10668-X
ISSN 0375-250X

Innehållsförteckning

Förord	5
1 Sammanfattning	6
2 Bakgrund	8
3 Internationell utblick	19
4 Nuvarande praxis	24
4.1 Anvisningar till sökande och riktlinjer för sakkunniga	24
4.2 Lokala anvisningar och riktlinjer	26
4.3 De pedagogiska meriternas tyngd	28
4.4 Vissa övriga frågor	30
Provanställning	30
Sakkunnig för bedömning av undervisningsmeriter	30
Sakkunniga vid tillsättning av högskolelektorstjänster	31
Kvalitetsbedömning av lärare	32
Provföreläsningar, intervjuer m m	33
5 Utredningens överväganden	34
5.1 Dokumentation av pedagogiska meriter	34
5.2 Former för bedömning och dokumentation av lärarskicklighet	35
5.3 Värderingen av pedagogiska meriter	37
5.4 Pedagogisk behörighet	39

5.5 Provanställning	40
5.6 Sakkunniga	41
5.7 Anställningsintervjuer m m	42

Bilaga Bedömning av pedagogiska meriter. Högskole- utredningens förslag till riktlinjer för sökande och tillsättningsmyndigheter.	43
---	----

Förord

Ett grundläggande problem i högskolan - både i Sverige och i utlandet - är att forskningen ofta ges prioritet framför undervisningsuppgifterna. Undervisningen tenderar att bli en sekundär uppgift för lärarna, som i stället ser forskningen som sitt primära åliggande.

En av orsakerna är att undervisningsinsatser sällan ger något påtagligt meritvärde vid tjänstetillsättning och befordran. Även lärare som upplever undervisningen som intressant och stimulerande måste av meriteringsskäl oftast prioritera sin forskning på undervisningens bekostnad.

I högskoleutredningens direktiv ingår bl a att överväga åtgärder som kan få den grundläggande utbildningens anseende att stiga. En första förutsättning för detta är att dess status inom högskolan höjs. Men lärarnas vilja och intresse för att ägna tid och kraft åt undervisningen avhänger i hög grad av hur undervisningsinsatser och pedagogiska meriter i övrigt värderas i den akademiska karriären.

Frågan om värderingen av pedagogiska meriter har därför tagits upp med förtur i högskoleutredningens arbete. Efter en enkät till samtliga tjänsteförslagsnämnder har utredningen ansett det befogat att redan nu publicera sina synpunkter i denna fråga.

Den föreliggande skriften skall betraktas som en första redovisning av utredningens överväganden. Utredningen avser att under 1991 återkomma med en ny enkät för att få del av högskolornas erfarenheter av tillämpningen av dessa riktlinjer.

1 Sammanfattning

Bakgrund

Den föreliggande rapporten inleds med en sammanfattning av den svenska debatten om undervisningens meritvärde under de senaste decennierna. En rad utredningsbetänkanden har framhållit vikten av en grundligare bedömning av de pedagogiska meriterna vid tillsättning av lärartjänster i högskolan. Motsvarande synpunkter har också framförts av SFS.

Utredningsförslagen har också medfört att bestämmelser om beaktande av pedagogiska meriter har förts in i högskoleförfattningarna. I ett cirkulär från februari 1987 har UHÄ utfärdat vissa normer och rekommendationer för meritvärdering vid tillsättning av lärartjänster. I cirkuläret hänvisades bl a till en mall för redovisning av pedagogiska meriter, som publicerats i skriften Pedagogisk meritering (UHÄ-FoU skriftserie 1987:1).

Bakgrundsbeskrivningen innefattar också ett par exempel på hur pedagogiska meriter värderas i andra länder.

Riktlinjer för meritvärdering

Högskoleutredningen har genom en enkät till högskolorna gjort en kartläggning av hur tjänsteförslagsnämnderna bedömer och värderar pedagogisk meritering vid tjänstetillsättningar. Enkätsvaren visar att rekommendationerna från 1987 bara har fått en begränsad effekt, även

om svaren tyder på en ökande medvetenhet om de pedagogiska meriternas betydelse. Utredningen anser att den pedagogiska skicklighetens tyngd bör understrykas ytterligare, och har därför utarbetat ett förslag till riktlinjer för redovisning och bedömning av pedagogiska meriter till ledning för både sökande och sakkunniga. Riktlinjerna återfinns i *bilaga 1*.

- *Skickligheten viktigast*

Riktlinjerna bygger bl a på de rekommendationer som återgavs i den nämnda UHÄ-skriften från 1987. I det föreliggande förslaget har listan över kriterier på pedagogisk skicklighet kompletterats med exempel på hur meriterna kan dokumenteras. I utredningens förslag har också den kvalitativa aspekten - den pedagogiska skickligheten - fått en starkare betoning. Omfattningen och bredden av den pedagogiska erfarenheten är visserligen inte oviktiga, men dock sekundära från meritsynpunkt.

Att bedöma pedagogisk skicklighet är ingen lätt uppgift. Bedömningen är lika svår och grannlaga - och lika viktig - som värderingen av de vetenskapliga meriterna. Men lika väl som en noggrann granskning av de sökandes vetenskapliga kompetens krävs som underlag för en rangordning, lika nödvändigt är det att den pedagogiska kompetensen blir föremål för bedömning.

- *Dokumentationen är den sökandes ansvar*

I riktlinjerna framhålls att det är den sökandes ansvar att dokumentera sina meriter på ett sätt som medger en saklig och allsidig bedömning.

Att den pedagogiska skickligheten spelar en så förhållandevis underordnad roll vid tjänstetillsättningar beror till stor del på att det som dokumenteras i ansökningshandlingarna ofta bara är tjänstgöringstiden som lärare. En förutsättning för en förändring är att tjänste-

förslagsnämnder, högskolestyrelser och institutioner börjar ställa bestämda krav på dokumentation av de pedagogiska meriterna och inte accepterar bristfälliga ansökningshandlingar. Detta kommer i sin tur att medföra att de sökande strävar efter att dokumentera sina pedagogiska meriter på liknande sätt som forskningsmeriterna.

- *Former för bedömning av pedagogisk skicklighet måste utvecklas*

En förutsättning för att den pedagogiska skickligheten skall kunna bedömas är att den kan dokumenteras i ansökningshandlingarna. Det understryks därför att varje lärare har rätt att begära tjänstgöringsintyg från sin institution med en bedömning av lärarskickligheten. Det är institutionens prefekt som har ansvaret för att sådana intyg utfärdas, och för att det skapas former för en löpande bedömning av lärarnas undervisningsinsatser.

Utredningen kommer att utarbeta en stomme till instrument för återkommande bedömning på institutionsnivå av en lärares arbetsskicklighet. Utredningen är också beredd att stödja försöksverksamhet vid olika högskolor med löpande kollegial bedömning av lärarnas insatser.

- *Pedagogisk skicklighet skall beaktas för alla lärartjänster*

Utredningen påpekar att den pedagogiska skickligheten är en befordringsgrund som skall beaktas vid tillsättning av alla tjänster som lärare i högskolan, men att dess tyngd varierar med hänsyn till tjänstens karaktär. Det betonas särskilt att den pedagogiska skickligheten inte får försummas vid tillsättning av professurer.

- *Pedagogiskt behörighetskrav*

Enligt högskoleförordningen krävs en miniminivå av pedagogisk kompetens för behörighet till lärartjänst. Otillräcklig pedagogisk meritering kan alltså medföra att en sökande förklaras obehörig till

tjänsten. Hittills har denna miniminivå inte definierats. Högskoleutredningen arbetar f n på att formulera en generell definition av behörighetskravet. Konsekvensen av att man definierar ett pedagogiskt behörighetskrav blir att sökande som saknar denna behörighet inte kan få fast anställning som högskolelektor eller högskoleadjunkt förrän behörighetsvillkoret är uppfyllt.

Riktlinjerna är provisoriska

De föreliggande riktlinjerna skall tills vidare ses som provisoriska. Utredningen tar gärna emot synpunkter och förslag i anslutning till riktlinjerna. Vi räknar med att en reviderad version skall föreligga i samband med att utredningens slutbetänkande publiceras i december 1991.

Dessförinnan avser utredningen att genom en ny enkät under 1991 be att få del av högskolornas erfarenheter av tillämpningen av dessa riktlinjer.

2 Bakgrund

Frågan om värderingen av pedagogiska meriter vid tillsättning av lärartjänster har diskuterats i många sammanhang under de senaste decennierna. Det kan vara lämpligt att ta utgångspunkt i *universitetspedagogiska utredningen (UPU)*, som tillsattes 1965 av dåvarande universitetskanslersämbetet. UPU betonade i sitt slutbetänkande "Den akademiska undervisningen" 1970 (UKÄ:s skriftserie 10) både kraven på ämnesmässig kompetens och behovet av pedagogisk utbildning (avsnitt 7.6, s 78—80). När det gäller meritvärderingen underströk UPU vikten av att universitetspedagogiskt arbete, avseende t ex läromedelskonstruktion, ges "ett avsevärt större konkurrensvärde än vad som nu sker". Härigenom kan, påpekade UPU, en rimligare avvägning mot forskningsmeriter uppnås och det pedagogiska arbetet göras mer lockande.

Denna ökning av de pedagogiska meriternas konkurrensvärde borde enligt UPU gälla akademiska lärare på alla nivåer, även om relationerna blir något annorlunda i fråga om tjänster som innefattar forskarhandledning. UPU föreslog därför att den utredning som hade tillsatts angående förfarandet vid tillsättning av tjänst som professor eller biträdande professor skulle utvidgas till att omfatta alla akademiska lärartjänster.

Redan 1963 års *forskarutredning* hade i sitt betänkande "Forskarutbildning och forskarkarriär" (SOU 1966:67) påpekat att undervisningsskickligheten traditionellt har spelat en mycket underordnad roll vid tillsättningen av professorer. Till stor del beror det enligt utredningen på att undervisningsskickligheten inte räknats som en särskild

befordringsgrund utan förutsatts ingå i den vetenskapliga skickligheten.

Utredningen ansåg det nödvändigt att ta väsentligt större hänsyn till de sökandes pedagogiska meriter vid tillsättning av forskarkarriärens tjänster än vad man hittills gjort. För att göra detta möjligt borde bl a institutionsprefekterna åläggas att kontinuerligt "övervaka och bedöma" den undervisning som meddelas av institutionens lärare och på begäran av respektive lärare avge motiverade utlåtanden om undervisningsskickligheten. Vidare borde väsentligt större avseende fästas vid pedagogisk meritering i form av läroboks- eller kompendieförfattande, vilket enligt utredningen varit en alltför litet beaktad del av den pedagogiska meriteringen.

De förslag till ändringar i tillsättningsproceduren för professorer som forskarutredningen lade fram bedömdes emellertid som alltför komplicerade, och regeringen tillsatte därför en särskild utredning för att se över tillsättningsförfarandet. Frågan om ändrade principer för meritvärdering hänsköts också till denna utredning.

Någon ändring av universitetsstadgans regler blev det därför inte förrän *professorstillsättningsutredningen* lagt fram sitt betänkande (SOU 1973:54). Den reform som därefter genomfördes (1975) innebar bl a att tjänsteförslagsnämnderna kom till som förslagsställande organ för tillsättning av professorer och ordinarie universitetslektorat. Senare har möjlighet skapats att lokalt bestämma att även andra lärartjänster skall handläggas i tjänsteförslagsnämnd.

I fråga om behörighet infördes ett generellt krav på "sådan ... pedagogisk skicklighet ... som behövs för att fullgöra tjänsten väl" (högskoleförordningen 19 kap 21 §). Detta behörighetskrav gäller alla lärartjänster i högskolan.

När det gäller värderingen av den pedagogiska skickligheten konsta-

terade professorstillsättningsutredningen att några verkligt tillförlitliga metoder eller system för detta inte finns och knappast heller är att vänta inom överskådlig framtid. Utredningen framhöll vidare följande:

Liksom i fråga om den vetenskapliga skickligheten är man i hög grad hänvisad till en skönsmässig värdering av olika egenskaper och andra komponenter. Utgångspunkten måste i båda fallen vara vad vederbörande sökande faktiskt åstadkommit. Värderingen av pedagogiska insatser ställer också större krav på de bedömande myndigheternas sakkunskap och omdöme. Även graden av pedagogisk skicklighet bör i princip anses som en kvalitativ måttstock. Det får inte bli så att det ökade beaktandet av sådan skicklighet på en bakväg för med sig att antalet tjänsteår tillmäts betydelse som merit (*SOU 1973:54 s 72*).

För att underlätta bedömningen av såväl vetenskapliga som pedagogiska och andra meriter infördes genom 1975 års reform en regel om att sökande till lärartjänster skall lämna en redogörelse för sin vetenskapliga och pedagogiska verksamhet. Forskarutredningen hade föreslagit en "vetenskaplig självdeklaration", men professorstillsättningsutredningen ansåg det minst lika viktigt med en motsvarande redogörelse för pedagogiska insatser, där sökanden får dokumentera sin pedagogiska förmåga och sitt pedagogiska intresse, och ange vad han utträttat som lärare, handledare och läroboksförfattare.

I anslutning till professorstillsättningsutredningens betänkande utarbetades inom *universitetskanslersämbetet (UKÄ)* en diskussionspromemoria om befodringsgrunder för tjänst som universitetslektor, som sändes ut till remissinstanserna samtidigt med utredningens betänkande (PM 1973-12-06, dnr 6825/73 Pu). Denna PM innehöll bl a ett förslag till definition av begreppet *pedagogisk skicklighet*, som enligt promemorian kan sägas avse

- lärarskicklighet
- visad förmåga i utbildningsplanering och utbildningsadministration
- pedagogisk utbildning
- kvalificerad erfarenhet av att undervisa.

Promemorian gav också exempel på hur dessa olika faktorer borde kunna bedömas. I fråga om *lärarskicklighet* borde t ex bedömningen omfatta

- a) förmågan att i undervisningen samverka med de studerande och därvid förmedla kunskaper och färdigheter samt utveckla de studerandes kreativitet och förmåga till kritiskt tänkande och konstruktiv analys,
- b) utveckling och förnyelse av det ämnesmässiga innehållet i den meddelade undervisningen,
- c) utveckling och förnyelse av formerna för den meddelade undervisningen.

Lärartjänstutredningen (LÄTU) underströk i sitt betänkande "Lärare i högskolan" (SOU 1980:3) att pedagogisk skicklighet är en bedömningsgrund som bör tillämpas vid tillsättning av alla lärartjänster. Utredningen uppehöll sig relativt utförligt vid frågan om den pedagogiska meriteringen och anförde bl a följande:

I debatten kring tillsättningsärenden framhålls ofta behovet av strikta tolkningar av begreppet pedagogisk skicklighet och behovet av utveckling av säkra metoder för mätning och bedömning av sådan skicklighet. Det anförs vidare att pedagogisk skicklighet - på grund av bristen på säkra mätmetoder - i realiteten ofta bedöms enbart med utgångspunkt i en sökandes tjänstgöringstid som lärare eller i omfattningen av vederbörandes undervisningsinsats mätt i andra kvantitativa termer. Kvalitetskriterier skulle

således spela en underordnad eller obefintlig roll.

Med den syn på lärarnas arbetsfält som vi tidigare redovisat kan vi inte acceptera vare sig att pedagogisk skicklighet bedöms enbart med ledning av tjänsteår eller att begreppet begränsas till att endast avse ren undervisning (*SOU 1980:3 s 135*).

Bl a med hänsyn till att sambandet mellan forskning och grundutbildning bör främjas är det enligt utredningen naturligt att ställa upp ett generellt krav på pedagogisk skicklighet för alla lärartjänster.

LÄTU gav också följande förslag till precisering av de faktorer som bör beaktas vid bedömning av den pedagogiska skickligheten:

(1) *Pedagogisk utbildning och undervisningsskicklighet*: Utbildning som bedöms relevant för den aktuella tjänsten. Tidigare verksamhet som lärare, varvid hänsyn bör tas till tjänstgöringens omfattning och graden av självständighet i och ansvar för utbildningen. Härvid bör man även bedöma sökandens förmåga att strukturera och presentera ett lärostoff respektive att förmedla kunskaper och färdigheter. Likaså bör man bedöma sökandens förmåga att genom olika former av undervisning och handledning utveckla de studerandes kreativitet och förmåga till kritiskt tänkande och konstruktiv analys.

(2) *Utbildningsplanering och administration*: Skicklighet visad i kvalificerad utbildningsplanering och utbildningsadministration genom t ex verksamhet som prefekt, självständiga insatser i utarbetande av undervisnings- och kursplaner m m, arbete som studierektor eller kursansvarig.

(3) *Pedagogiskt utvecklingsarbete och läromedelsframställning*: Skicklighet visad genom initiativ till och medverkan i pedagogiskt utvecklingsarbete avseende organisation av, formerna för

och innehållet i utbildningen, däribland urval av ämnesstoff. Författande av läroböcker och kompendier, framställning av audiovisuellt undervisningsmaterial m m (*SOU 1980:3 s 136*).

LÄTU påpekade att ett sätt att stimulera pedagogisk skicklighet skulle vara att ställa krav på praktisk-pedagogisk utbildning för behörighet till lärartjänster i den statliga högskolan. Denna tanke avvisades dock eftersom det inte fanns någon grundläggande praktisk-pedagogisk utbildning som riktade sig främst mot verksamhet inom högskolan. LÄTU ansåg det heller inte realistiskt att räkna med att någon sådan skulle kunna utvecklas. I stället framhöll man vikten av pedagogisk och ämnesmetodisk skolning i form av befattningsutbildning för högskolans lärare.

I *propositionen (1984/85:57) om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan* hänvisade föredragande statsrådet till LÄTU:s diskussion om innebörden av begreppen vetenskaplig respektive pedagogisk skicklighet. Propositionen innehöll dock inget ställningstagande i dessa frågor, utan konstaterade endast att utredningens framställning var ett värdefullt bidrag till diskussionen och borde kunna utgöra ett stöd för högskolemyndigheternas handläggning av tillsättningsärenden.

På grundval av *meritutredningens betänkande* (Ds C 1983:16) skedde 1985 en ändring av de generella reglerna om tillsättning av statliga tjänster. Ett väsentligt inslag i denna förändring var en tydlig markering av att det numera är lämpligheten - skickligheten för arbetsuppgifterna i tjänsten - som skall vara den främsta grunden för tillsättningen. Förtjänsten - dvs den tidigare tjänstgöringens längd - skall enbart vara en sekundär befordringsgrund.

Denna förändring föranledde *universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)* att i februari 1987 sända ut en cirkulärskrivelse (reg nr 700-419-87) till alla högskolor, där man utförligt diskuterade de olika grunderna för

tillsättning av tjänster i högskolan. I ett särskilt avsnitt behandlades reglerna för tillsättning av lärartjänster. UHÄ påpekade att den pedagogiska skickligheten ofta inte bedöms på ett tillfredsställande sätt:

Vad avser den pedagogiska skickligheten är UHÄ av uppfattningen att den sakkunnige eller andra bedömare nästan undantagslöst inskränker sig till att redogöra för omfattningen av undervisning, ibland uttryckt i exakt antal undervisningstimmar, för förhållandet att den sökande varit t ex studierektor under angiven tid och att ett antal läromedel producerats. Graden av skicklighet bedöms sällan, så att de kvalitativa aspekterna på de skilda komponenterna inom pedagogisk skicklighet tillbörligen beaktas och värderas.

UHÄ framhöll att det inte längre kan accepteras att pedagogisk skicklighet redovisas enbart med ledning av förtjänst- och kvantitets-kriterier.

I skrivelsen hänvisades slutligen till skriften "*Pedagogisk meritering - underlag för diskussion och åtgärder*" (UHÄ-FoU skriftserie 1987:1), som bl a innehåller ett förslag till riktlinjer för bedömning av pedagogiska meriter. Enligt UHÄ borde dessa riktlinjer - med viss anpassning beroende på ämne och utbildning - kunna användas inom hela högskolan.

Skriften innehåller ett antal diskussionsinlägg om de pedagogiska meriternas värde, en preliminär studie från Uppsala av hur pedagogiska meriter värderats vid tillsättning av ordinarie lektorat och en redogörelse för Karolinska institutets erfarenheter av en försöksverksamhet med en kriterielista för bedömning av pedagogiska meriter. Skriften avslutas med ett förslag till bedömning av pedagogiska meriter, som bygger på förarbeten inom Nordisk federation för medicinsk undervisning, Karolinska institutet och Nordiska jordbruksforskarens förening.

Denna skrift har fått tämligen stor spridning under de senaste åren, och har vid många högskolor används som underlag vid utbildningsdagar för tjänsteförslagsnämnder m m.

Vikten av att de pedagogiska meriterna får tillräcklig tyngd vid tjänstetillsättningar har också uppmärksamrats från studenthåll. Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) ingav i juni 1988 en skrivelse till regeringen om "*den pedagogiska miljön i högskolan*", där man bl a gav ett förslag till förteckning över de pedagogiska meriter som kan betraktas som relevanta och hur de bör värderas sinsemellan. Delar av innehållet i skrivelsen återges också i skriften "Konsten att få bättre lärare" (SFS-SMAK 1989).

Skrivelsen från SFS har genom regeringsbeslut 1989-03-30 överlämnats till högskoleutredningen för beaktande.

Nyligen har ännu en översyn av förfarandet vid professorstillsättning gjorts. Utredaren, professor Tore Sigeman, avlämnade i maj 1989 betänkandet "*Professorstillsättning*" (SOU 1989:30). Denna utredning har emellertid i allt väsentligt varit inriktad på de formella aspekterna av tillsättningsproceduren och inte på bedömningsgrunderna.

I betänkandet konstateras att några förändringar avseende behörighetskrav och befodringsgrunder inte är aktuella. Det poängteras att i fråga om professorer skall som hittills den vetenskapliga skickligheten vara den främsta befodringsgrunden. Samtidigt understryks det dock att detta inte får uppfattas så att andra meriter än vetenskapliga skulle ges betydelse först då det blir fråga om att särskilja två sökande som är jämbördiga i vetenskapligt avseende. Synsättet bör i stället vara att det gäller att göra en helhetsbedömning av de sökandes meriter av olika relevanta slag, varvid de olika meriterna (vetenskapliga, pedagogiska etc) ges större eller mindre vikt med hänsyn till tjänstens krav.

I 1990 års forskningspolitiska proposition (prop 1989/90:90) föreslogs att högskolelektorat inte längre skall få tillsättas på enbart pedagogiska meriter. Hittills har (med utgångspunkt i LÄTU:s förslag) gällt att meritbedömningen vid tillsättning av tjänst som högskolelektor kunnat ske enligt ettdera av följande alternativ: (1) särskild vikt vid vetenskaplig skicklighet, (2) särskild vikt vid pedagogisk skicklighet, (3) vetenskaplig och pedagogisk skicklighet i lika mån, samt (4) särskild vikt vid sådan skicklighet av betydelse för tjänsten som har erhållits genom verksamhet utanför högskolan.

Fr o m 1 juli 1990 gäller - i enlighet med vad som föreslogs i forskningspolitiska propositionen - att det andra alternativet inte längre skall tillämpas, eftersom forskning nu ingår i högskolelektorernas tjänsteåligganden. I avsnitt 5.3 i det följande ger utredningen en kommentar till denna förändring.

3 Internationell utblick

Utredningen har inte gjort några försök till systematisk översikt över hur pedagogiska meriter värderas i andra länder. I det följande redovisas i huvudsak endast - som en illustration till förslagen i det följande - hur dessa frågor behandlats dels i ett nordiskt grannland, dels i USA, vid Harvard Medical School.

I Norge har Det norske universitetsrådet - som är ett samarbetsorgan mellan universiteten, närmast motsvarande den svenska akademiska rektorskonferensen - fastställt "Regler for vurdering og vektlegging av pedagogisk kompetanse ved tilsetning i faste vitenskapelige stillinger som er tillagt undervisning".

Förutom riktlinjer för värdering av de pedagogiska meriterna innehåller de norska reglerna ett krav på en minsta pedagogisk kompetens för behörighet till lärartjänster. Sökande som inte uppfyller detta krav åläggs att dokumentera sin pedagogiska behörighet inom en viss tid (två år) efter tillsättningen.

Reglerna består av följande fem punkter:

1. I utlysingen skal det stå at det vil bli lagt vekt på både vitenskapelig og pedagogisk kompetanse.
2. For å bli erklært kompetent, kreves det både en vitenskapelig og en pedagogisk basiskompetanse. Dersom søkere ved vurdering og tilsetning ikke kan dokumentere pedagogisk basiskompetanse, kan de likevel tilsettes, men de tilpliktes da å dokumentere

slik kompetanse innen en periode på 2 år etter tilsetning.

3. Pedagogisk kompetanse ut over basiskompetansen teller med ved rangordning av de søkere som er funnet kompetente.

4. Søkernes pedagogiske kompetanse vurderes av bedømmelseskomiteen. I spesielle tilfeller, og hvis komiteen ber om det, kan det oppnevnes spesialsakkyndige.

5. En veiledning om dokumentasjon og vurdering av pedagogisk kompetanse skal søkerne kunne få fra den instans ved lærestedet der man også får betenkningen/stillingsbeskrivelsen. Veiledningen sendes også de sakkyndige.

Universitetsrådets regler tillkom efter förslag av Det nasjonale kontakt- og informasjonsorgan for universitetspedagogikk (KIUP), som är ett rådgivande organ till universitetsrådet. KIUP:s förslag finns refererat och kommenterat i tidskriften *UNIPED* (nr 3/1987).

I universitetsrådets beslut ingår också en rekommenderad lydelse av de anvisningar för sökande och sakkunniga som nämns i punkt 5 i reglerna. Vissa högskolor - t ex Universitetet i Oslo - har fastställt en egen version av dessa anvisningar.

Vid *Harvard Medical School* i USA har nyligen en helt ny studiegång införts, med tonvikt på problembaserade studier. I samband härmed har man särskilt understrukt att en sådan undervisningsmodell förutsätter att utbildningsinstitutionen ger större meritvärde åt insatser inom undervisningen än vad man traditionellt gjort. I en artikel i *Journal of Medical Education* (Vol 63, December 1988, p 898) har man uttryckt problemet på följande sätt (kursiveringarna är våra):

”Although a personal interest in teaching, a desire for colleague-ship, and a commitment to reform may be powerful motivators for

initial involvement in a time-intensive teaching program, successful recruitment and development of faculty members must be accompanied by *attention to institutional rewards for teaching*. In most medical schools, teaching effort and effectiveness in the medical student curriculum are perceived by faculty members to have little or no value for promotion and tenure.

...

Any school considering a faculty-intensive teaching program such as problem-based learning should combine early curriculum-planning efforts with the *development of rewards for effective teaching*."

I planläggningen inför den nya studiegången ingick att man inrättade en särskild kommitté för "faculty development and evaluation". Som ett resultat av kommitténs arbete har man infört ett system med meritdossierer (teaching portfolios), vilket innebär att yngre lärare kan få en dokumentation av sin undervisningserfarenhet och en bedömning av sin pedagogiska skicklighet, som kan användas som merit vid befordran. Institutionschefen och läraren ansvarar gemensamt för meritdossierna, som skall innehålla

- (a) lärarens redovisning av sin undervisningserfarenhet samt interna och externa uppdrag i samband härmed,
- (b) en publikationsförteckning där pedagogiskt relevanta publikationer upptas,
- (c) dokumentation av kvalitetsbedömningar (upprättad i samråd med institutionschefen och innehållande t ex sammanfattningar av kursvärderingsdata från studenter, bedömningar från kolleger, kursvärderingar från externa kurser etc, data om de egna studenternas inlärningsresultat, beskrivning av pedagogiska belöningar).

Institutionschefen är ansvarig för att meritdossierna upprättas och finns

arkiverad på institutionen. Varje institution är skyldig att samla in studentvärderingar av undervisningen och att utveckla ett system för kollegial bedömning av lärarnas undervisningsinsatser. Bedömningen kan göras av enskilda kolleger som observerar lärarens undervisning, av en ad hoc-kommitté som utses för varje särskilt fall, eller av en fast bedömningsgrupp inom institutionen. Bedömningen görs skriftligt och fogas till lärarens meritdossier.

Vid bedömningen skall följande faktorer beaktas:

- Målet för utbildningen eller undervisningsmomentet
- Undervisningens organisation
- Kunskap om och entusiasm för ämnesinnehållet
- Attityder till undervisningen och till studenterna
- Utvärdering och återkoppling till studenterna
- Undervisningsmetoderna
- Lärarens kommunikationsförmåga

För att understryka den pedagogiska meriteringens betydelse har man infört en särskild karriärstege för lärare i kliniska ämnen, som har undervisningen som främsta uppgift. Vid Harvard Medical School har man således numera tre parallella karriärstegar ("tracks"): en för laboratorieforskare, en för kliniska forskare och en för kliniska undervisare. Inom varje "track" kan man avancera från assistant professor till associate professor och slutligen till full professor. Vilken "track" som varje lärare skall tillhöra fastställs i hans meritdossier efter hörande av en central fakultetskommitté.

Utredningen bedömer båda dessa exempel som intressanta. De norska anvisningarna till sökande och sakkunniga har influerat det förslag till riktlinjer som utredningen nu lägger fram. Exemplet från Harvard Medical School har delvis tjänat som förebild för tankarna på en fortlöpande bedömning av lärarskicklighet inom institutionen.

Utredningen kommer därför att ta del av de erfarenheter som gjorts av dessa ansatser. Vi räknar med att publicera någon form av rapport om dessa erfarenheter före slutbetänkandet.

4 Nuvarande praxis

För att få en uppfattning om praxis beträffande värderingen av pedagogiska meriter vid tillsättning av lärartjänster har utredningen sänt ut en enkät till samtliga högskoleenheter.

Svar har inkommit från alla enheter med fasta forskningsresurser (utom Handelshögskolan i Stockholm), från 8 av de 16 mindre och medelstora högskolorna och från en av de konstnärliga högskolorna i Stockholm.

Enkäten avsåg i första hand tjänsteförslagsnämndernas verksamhet. I svaren finns redogörelser för praxis vid 59 av 76 tjänsteförslagsnämnder vid de berörda universiteten och högskolorna (dvs en svarsfrekvens på 78 %).

4.1 Anvisningar till sökande och riktlinjer för sakkunniga

Av de 59 tjänsteförslagsnämnder vilkas praxis redovisas i svaren är det endast en dryg tredjedel (21) som regelmässigt sänder ut någon form av anvisningar till de sökande. I 9 fall innehåller dessa anvisningar rekommendationer om de punkter som bör tas upp i redogörelsen för pedagogiska meriter. I regel bygger anvisningarna på den av UHÄ rekommenderade kriterielistan (UHÄ-FoU skriftserie 1987:1), men den har i samtliga fall bearbetats i större eller mindre grad.

Flera tjänsteförslagsnämnder anser att det finns ett behov av en för högskolorna gemensam lista över de kriterier som bör beaktas vid bedömning av pedagogiska meriter. Den pedagogiska skicklighetens betydelse som befordringsgrund har enligt flera yttranden ökat under senare tid, särskilt efter UHÄ:s cirkulärskrivelse i februari 1987 om normer för meritvärdering.

Med hänsyn härtill påpekar bl a rektorsämbetet vid Stockholms universitet att det är nödvändigt att man finner ändamålsenliga former för bedömningen av den pedagogiska meriteringen. En genomarbetad kriterielista för sökande och sakkunniga skulle enligt rektorsämbetet göra såväl redovisningen som bedömningen av meriteringen mera systematisk. Flera yttranden ger emellertid uttryck åt farhågor för att riktlinjer av detta slag tenderar att överbetona den kvantitativa aspekten av undervisningserfarenheten, medan den kvalitativa - lärarskickligheten - försummas. Kritiken mot detta slag av anvisningar är särskilt påtaglig i yttrandena från de tekniska högskolornas tjänsteförslagsnämnder. Dessa är också kritiska mot att UHÄ:s checklista inte tar hänsyn till pedagogiska meriter utanför det traditionella utbildningssystemet.

I flera yttranden påpekas att UHÄ:s kriterielista överbetonar värdet av "ett vetenskapligt förhållningssätt till undervisningsprocessen". Detta är, framhåller sektion M vid CTH, en allvarlig felsyn: "Man kan bli en utomordentlig lärare helt utan vetenskaplighet i relation till pedagogik. Det finns uppenbarligen också väl meriterade vetenskapsmän inom pedagogiken som är urusla lärare."

Rektorsämbetet vid Stockholms universitet varnar för att låta en lista av detta slag utgöra underlag för någon sorts poängberäkning av pedagogiska meriter.

Odontologiska fakulteten vid Göteborgs universitet menar att större vikt bör läggas vid erfarenhet av forskningsinformation. När det gäller

avvägningen mellan olika meriter bör enligt fakulteten dokumenteras pedagogiskt utvecklingsarbete ge en särskild tyngd.

4.2 Lokala anvisningar och riktlinjer

En kriterielista av det slag som rekommenderas i skriften Pedagogisk meritering (UHÄ-FoU skriftserie 1987:1) används fortfarande bara av ett litet fåtal tjänsteförslagsnämnder. Anvisningar till de sökande av detta slag förekommer vid Karolinska institutet (beträffande tjänster som högskolelektor eller klinisk lärare), vid de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt vid farmaceutiska fakulteten i Uppsala. Vid Linköpings universitet avser man att använda en motsvarande kriterielista, vilket framgår av ett aktuellt förslag till riktlinjer för tjänsteförslagsnämndernas arbete.

Anvisningar till de sakkunniga angående bedömningen av pedagogiska meriter förekommer lika sällan. I några fall sänds dock UHÄ:s cirkulärskrivelse från februari 1987 ut till de sakkunniga.

Flera högskolor har dock lagt ned ett betydande arbete på att definiera pedagogiska meriter och utveckla former för en kvalitativ bedömning av meriterna. De mest långtgående försöken i denna riktning har gjorts vid KTH och Linköpings universitet.

Vid KTH har rektorsämbetet tillsatt en arbetsgrupp för pedagogisk meritering, som har lagt fram ett förslag till rekommendationer till tjänsteförslagsnämnderna beträffande bedömning av pedagogiska meriter. Dokumentet har remissbehandlats inom KTH, och avses bli fastställt av rektorsämbetet. KTH:s riktlinjer innehåller såväl anvisningar för sökande om hur meriterna skall dokumenteras som rekommendationer till tjänsteförslagsnämnden om bedömningen av meriterna. Bl a påpekas att man bör utse någon sakkunnig som har erfarenhet och intresse av pedagogiska frågor eller anlita särskild expertis inom

pedagogikområdet (t ex pedagogiska konsulter från andra högskolor eller lärare vid KTH som visat stort intresse för pedagogiska frågor). Man rekommenderar vidare att tjänsteförslagsnämnden antingen låter den sökande ge en förberedd muntlig framställning eller anordnar en intervju. Som ledning för intervjun ges ett antal exempel på frågor som berör den sökandes inställning och erfarenhet i pedagogiska frågor.

Linköpings universitet har fastställt ett par omfattande personalpolitiska dokument - "Att vara lärare vid universitet i Linköping - yrkesroller och grunder för prestationsbedömning" samt "Riktlinjer och rekommendationer för personalplanering och arbetsledning avseende lärarpersonal". Nyligen har också utarbetats ett förslag till motsvarande riktlinjer beträffande tillsättning av tjänster som professor och vissa tjänster som högskolelektor, som beräknas bli formellt fastställt under hösten 1990. Det sistnämnda dokumentet innehåller en utförlig genomgång av de flesta aspekter av tillsättningsförfarandet. När det gäller bedömningen av den pedagogiska skickligheten poängteras att tjänsteförslagsnämnden bör skaffa sig tillgång till pedagogisk expertis på i princip samma sätt som man disponerar sakkunniga för bedömning av den vetenskapliga skickligheten. Någon utförligare diskussion av bedömningskriterierna ges däremot inte i detta dokument.

Ett dokument som används vid flera tekniska högskolor är skriften "Professorskuben - en metod att bedöma sökande till professur vid teknisk högskola" av professor Bengt Åkesson vid institutionen för hållfasthetslära vid CTH. Författaren påpekar där att meritvärderingen måste ske i tre dimensioner - kunskaper och forskning, undervisning och administration respektive omvärld och tillämpning. Skriften innehåller en hel del intressanta definitioner av de olika kompetenskraven.

Ett motsvarande dokument, med särskilt inriktning på de pedagogiska meriterna, är Leif Lindbergs skrift "Ohållbara argument mot pedagogisk meritering?" (Pedagogiska institutionen Umeå, januari 1990).

Denna skrift är, såvitt kan bedömas, den hittills mest kvalificerade analysen av problem och möjligheter beträffande bedömning av pedagogisk skicklighet. Ett genomgående tema i skriften är att alla olika slag av pedagogiska meriter bör och kan dokumenteras.

Bland enkätsvaren finns även ett intressant exempel på kriterier för bedömning av pedagogisk skicklighet på institutionsnivå från national-ekonomiska institutionen i Uppsala.

4.3 De pedagogiska meriternas tyngd

När det gäller värderingen av pedagogiska meriter i de enskilda tillsättningsärendena anser flera tjänsteförslagsnämnder att den pedagogiska skickligheten har fått ökad tyngd under senare år och att tjänsteförslagsnämndernas diskussioner om värderingen av pedagogiska meriter har blivit mer kvalificerad. Rektorsämbetet vid Karolinska institutet menar dock att större vikt bör läggas vid pedagogiska meriter än vad som sker i dag, vilket förutsätter en attitydändring.

Fortfarande är det emellertid i flertalet fall så - särskilt i fråga om professorer - att vetenskapliga meriter väger tyngst; det är sällsynt att de pedagogiska meriterna avgör en tjänstetillsättning. Juridiska fakulteten i Stockholm anser t ex att otillräcklig vetenskaplig kompetens aldrig kan vägas upp av pedagogisk skicklighet även om den är påtaglig. Samhällsvetenskapliga fakulteten i Uppsala menar dock att det skett en utjämning mellan vetenskapliga och pedagogiska meriter, medan man från tekniska högskolan i Lund anser att UHÄ:s praxis i besvärssärenden visar en tendens att ställa större krav på forskningsmeriter för högskolelektorat under senare tid. Matematisk-fysiska sektionen vid Stockholms universitet anser att den pedagogiska meriteringen - i vid mening - kan vara utslagsgivande även vid professors-tillsättningar om de sakkunniga är oeniga eller då det inte är möjligt att

rangordna de sökande enbart på grundval av deras vetenskapliga skicklighet.

I åtskilliga av enkätsvaren påpekas att rekryteringssituationen t ex i tekniska ämnen ofta är sådan att problemet inte är att väga olika sökandes meriter mot varandra utan att avgöra om den pedagogiska skickligheten är tillräcklig för behörighet till tjänsten. Vid de mindre och medelstora högskolorna kan, som högskolan i Karlstad beskriver, situationen vara den, att tillgången på sökande med god pedagogisk skicklighet är tillfredsställande, medan det råder knapphet på sökande med vetenskapliga meriter. Då blir den senare meritfaktorn ofta avgörande.

Många framhåller att det saknas metoder för en kvalitativ bedömning av de pedagogiska meriterna.

Några tjänsteförslagsnämnder refererar aktuella tillsättningsärenden där de pedagogiska meriterna har fått spela en mer eller mindre avgörande roll. Juridiska fakulteten i Uppsala nämnder t ex att man i fråga om en tjänst som högskolelektor föreslog en sökande utan doktorsexamen trots att det fanns en annan sökande med doktors-examen (men i ett annat ämne). Avgörande för ställningstagandet var bl a att den senare saknade undervisningserfarenhet i tjänstens ämne. Överklagande till UHÄ medförde ingen ändring av beslutet.

Ett annat ärende refereras av samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund, där tjänsteförslagsnämnden i sin bedömning hade låtit pedagogiska meriter väga tyngre än vetenskaplig skicklighet. Efter överklagande av två medsökande, som var vetenskapligt mer meriterade, beslöt UHÄ att ändra beslutet med motiveringen att "alla tre sökandena har uppnått en så omfattande pedagogisk skicklighet och erfarenhet att detta kriterium knappast kan vara särskiljande". I enkätsvaret från Lund påpekas att UHÄ:s beslut förefaller innebära att pedagogisk skicklighet aldrig kan väga upp vetenskapliga meriter.

4.4 Vissa övriga frågor

Provanställning

I ett par yttranden tar man upp frågan om provanställning av akademiska lärare. Samhällsvetenskapliga fakultetens tjänsteförslagsnämnd vid Stockholms universitet pekar på att det, även med en noggrann värdering av de sökandes undervisningsmeriter, sannolikt är omöjligt att undgå att bedömningen av den pedagogiska meriteringen förblir behäftad med en betydande osäkerhet. Tjänsteförslagsnämnden pekar därför på möjligheten till provanställning. Tjänsteförslagsnämnderna skulle, menar man, kunna få möjlighet att föreslå att en sökande ges provanställning upp till sex månader. Mot slutet av denna period skulle nämnden så ha möjlighet att ta ställning till om den ville förslå vederbörande till innehavare av tjänsten.

En motsvarande inställning har styrelsen för musikhögskolan och teaterhögskolan i Malmö, som beklagar att man saknar möjligheter till provanställning under begränsad tid, vilket enligt yttrandet vore det enda någotsånär säkra sättet att avgöra frågan om undervisnings-skicklighet.

Rektorsämbetet vid Stockholms universitet konstaterar att meningarna i denna fråga är delade inom tjänsteförslagsnämnderna. Rektorsämbetet menar för sin del att provtjänstgöring i många fall "torde vara opraktiskt, bl a med hänsyn till schemaläggning".

Sakkunnig för bedömning av undervisningsmeriter

I KTH:s förslag till generella anvisningar pekas, som ovan nämnts, på möjligheten att anlita en särskild expert för bedömning av de sökandes pedagogiska meriter. Tjänsteförslagsnämnd K vid KTH använder i regel utländska sakkunniga, som oftast gör en ganska ytlig analys av

de sökandes pedagogiska meriter. Av detta skäl har nämnden på senare tid utsett en av lärarrepresentanterna som ansvarig för en utvärdering av de sökandes pedagogiska meriter. Systemet har enligt yttrandet hittills visat sig ha praktiska fördelar.

I förslaget till generella rekommendationer för tjänsteförslagsnämnderna i Linköping påpekas att det är lämpligt att en erfaren lärare inom fakulteten utses att biträda tjänsteförslagsnämnden med pedagogisk sakkunskap. Det kan vara lämpligt att definiera en mindre krets av lärare inom varje fakultet ur vilken experterna hämtas till olika ärenden. På detta sätt skapas inom varje fakultet "ett forum som ter sig särskilt lämpat för erfarenhetsöverföring och metodutvecklande diskussioner om innehållet i begreppet pedagogisk skicklighet och om hur skilda komponenter bör mätas och värderas i förhållande till varandra". Den pedagogiska experten bör enligt dokumentet få intervjua de sökande i nämndens närvaro med möjlighet för nämndens ledamöter att ställa kompletterande frågor.

Även odontologiska fakulteten vid Göteborgs universitet anser att pedagogisk expertis bör kallas till tjänsteförslagsnämnden för att markera att pedagogisk och vetenskaplig skicklighet skall ha lika värde vid bedömningen.

Sakkunniga vid tillsättning av högskolelektorstjänster

Vid tillsättning av tjänst som högskolelektor ingår i tjänsteförslagsnämnden tre ledamöter som utses för varje ärende. En av de tre skall vara särskilt förtrogen med tjänstens ämne. Ofta torde denna person hämtas från en annan högskola eller t o m från ett annat land. Samhällsvetenskapliga fakulteten i Uppsala har emellertid som praxis att låta prefekt och studierektor vid den institution där tjänsten är placerad ingå som "sakkunniga" i tjänsteförslagsnämnden. Härvid har studierektorn ett särskilt ansvar för att en utredning om de sökandes pedagogiska skicklighet görs.

Kvalitetsbedömning av lärare

Flera av enkätsvaren tar upp frågan om möjligheterna att skapa former för en kvalitativ bedömning av undervisningsinsatserna.

Juridiska fakulteten i Stockholm framhåller vikten av rättsäkerhet: tjänsteförslagsnämndens avgörande bör inte få grundas på icke åberopat material eller "obestyrkta underhandsuppgifter om hur en sökande fungerar som lärare eller administratör". Samhällsvetenskapliga fakulteten vid samma universitet finner det också tveksamt att basera ett tillsättningsbeslut på "något som riskerar att bli betecknat som löst grundade subjektiva intryck eller rent av som korridorskvaller". Bättre förutsättningar för bedömning av de sökandes pedagogiska skicklighet skulle man enligt yttrandet få om institutionsledningarna fortlöpande gjorde rutinmässiga värderingar av den undervisande personalens prestationer. Dessa värderingar kunde sedan vid behov användas för meritbedömning.

Historisk-filosofiska sektionen i Uppsala anser att bedömning av pedagogisk skicklighet bör kunna dokumenteras genom "fortlöpande utvärderingar av de studerande samt genom betyg utfärdade av studie-rektor". Sektion M vid CTH meddelar att man numera låter kursvärderingar och mer informella värderingar av undervisningsinsatser i ökande utsträckning ingå i tjänsteförslagsnämndens beslutsunderlag.

Vid medicinska fakulteten i Göteborg har man under de senaste åren arbetat med att ta fram underlag för system för kvalitetsbedömning av lärare (baserat på enkätsvar från studenterna). Varje lärare bedöms i en femstegsskala från "utmärkt" till "dålig", i en sammanvägning av intresse och engagemang, skicklighet, förmåga att stimulera, förnyelse av läromedel och administration när det gäller grundutbildningen. Resultaten är samlade i ett datoriserat system.

Provföreläsningar, intervjuer m m

Flertalet tjänsteförslagsnämnder synes numera regelmässigt använda intervjuer som ett instrument för bedömning av de sökande, åtminstone när det gäller professorer. Åtskilliga har också behållit eller återinfört ett system med provföreläsningar eller någon annan form av demonstration av undervisningsinsatser. Tjänsteförslagsnämnd M vid KTH påpekar att en intervju ofta är "mer pedagogiskt avslöjande än en vanlig provföreläsning".

Vid Linköpings universitet är avsikten att varje sökande till professur skall lämna en avsiktsförklaring - "Letter of intent" - beträffande såväl undervisning som forskning. En sådan "programförklaring", fast muntlig, avkrävs också de sökande vid högskolan i Luleå i samband med anställningsintervjun.

5 Utredningens överväganden

Svaren på utredningens enkät till tjänsteförslagsnämnderna tyder på en stigande medvetenhet om de pedagogiska meriternas vikt. Det förefaller som om de pedagogiska meriternas betydelse som befordringsgrund har ökat under senare år. UHÄ:s rekommendationer från 1987 tycks ha påskyndat denna utveckling.

Fortfarande spelar dock den pedagogiska skickligheten en obetydlig roll vid flertalet tjänstetillsättningar. Detta beror säkerligen inte på en principiell motvilja hos tjänsteförslagsnämnder och tillsättningsmyndigheter mot att väga in pedagogisk kompetens i bedömningen. Skälet är oftast att det inte finns något underlag för en mer ingående värdering av de pedagogiska meriterna. Ansökningshandlingarna innehåller som regel enbart en mycket kortfattad redovisning av undervisningens omfattning, medan forskningsmeriterna finns utförligt dokumenterade både i sökandens redogörelse för sin verksamhet och genom bilagda publikationer.

5.1 Dokumentation av pedagogiska meriter

En nödvändig förutsättning för en förändring är att de pedagogiska meriterna finns dokumenterade i ansökningshandlingarna bättre än vad som nu sker.

Det ankommer naturligtvis i första hand på den sökande att se till att meriterna finns dokumenterade. Men om inte tjänsteförslagsnämnder och högskolestyrelser kräver en fullständig redovisning av de peda-

gogiska meriterna kommer heller inte de sökande att bemöda sig om att dokumentera dem. Det bör också framhållas att tjänsteförslagsnämnden och tillsättningsmyndigheten är skyldiga att göra en jämförelse mellan de sökandes pedagogiska meriter, vilket samtidigt innebär en skyldighet att vid behov kräva in kompletterande underlag.

I utredningens förslag till riktlinjer för sökande och sakkunniga (*bilaga 1*) ges på varje punkt exempel på dokumentation som kan bifogas ansökningen.

Utredningen vill i detta sammanhang betona vikten att de sökande får klara upplysningar om hur meriterna skall redovisas och vad som räknas som meriter. Det material som tillställs de sökande i samband med ledigkündörandet måste innehålla information av detta slag.

5.2 Former för bedömning och dokumentation av lärarskicklighet

Liksom i fråga om vetenskapliga meriter är det främst kvaliteten som skall bedömas vid värderingen av de pedagogiska meriterna.

Att värdera kvaliteten i undervisningsinsatserna - lärarskickligheten - är givetvis den vanskligaste delen av bedömningen. Hittills har underlag för en sådan bedömning ofta saknats helt. Men samtidigt är det detta som är den viktigaste aspekten av den pedagogiska meriteringen.

Flera av svaren på utredningens enkät tar upp frågan om möjligheterna att skapa former för en kvalitativ bedömning av undervisningsinsatserna. I yttrandena framhålls bl a att bedömning av lärarskicklighet måste ske med respekt för rättssäkerheten och dokumenteras på ett tillfredsställande sätt.

Utredningen instämmer i att tjänstetillsättningar inte får grundas på "obestyrkta andrahandsuppgifter", "löst grundade subjektiva intryck" eller "korridorskvaller". Det är viktigt att bedömningen kan baseras på dokumentation i ansökningshandlingarna.

Sådan dokumentation måste i huvudsak komma från den institution där läraren varit verksam. Enligt utredningens uppfattning måste prefekten i sin egenskap av personalansvarig vid institutionen anses ha ett ansvar för att kontinuerligt följa och bedöma lärarnas, särskilt de yngre lärarnas, undervisningsinsatser. Redan 1963 års forskarutredning ansåg att institutionsprefekterna borde åläggas att kontinuerligt "övervaka och bedöma" den undervisning som meddelas av institutionens lärare och på begäran av respektive lärare avge motiverade utlåtanden om undervisningsskickligheten.

Som redovisats i det föregående finns det exempel på sådana bedömningssystem i andra länder. Högskoleutredningen kommer i sitt slutbetänkande att ta ställning till om särskilda regler om detta behövs också i den svenska högskolan. Men redan nu kan man konstatera att högskolans lärare liksom andra statsanställda har rätt att få intyg om sin tjänstgöring från sin arbetsgivare. Det är också uppenbart att det ankommer på den närmast ansvarige arbetsledaren, dvs prefekten, att utfärda sådana intyg.

Rutiner för kvalitetsbedömning av lärare måste sannolikt utvecklas inom varje fakultetsområde (motsv) - eller i vissa fall institution - med hänsyn till områdets särart. Utredningen kommer emellertid att utarbeta en stomme till instrument för återkommande bedömning på institutionsnivå av en lärares arbetsskicklighet. Utredningen är också intresserad av att försöksverksamhet med löpande kollegial bedömning av lärarnas insatser kommer igång vid några olika högskolor.

De flesta prefekter och studierektorer har naturligtvis en uppfattning om hur institutionens lärare fungerar i sin undervisningsverksamhet.

Vad som kan behövas är en komplettering med rutiner som engagerar fler kolleger i bedömningen. Exemplet från Harvard Medical School kan enligt utredningens uppfattning t v tjäna som förebild i detta avseende.

Det förtjänar kanske att påpekas att denna bedömning av tjänstgöringen bör vara ett normalt, löpande inslag i institutionens verksamhet och att en kollegial bedömning endast är avsedd att vara ett underlag för prefektens omdöme om läraren. Det är inte meningen att kolleger i en konkurrenssituation skall betygssätta varandra.

5.3 Värderingen av pedagogiska meriter

För bedömning av den vetenskapliga skickligheten vid tjänstetillsättning finns en väl etablerad praxis som utvecklats under lång tid. Inom varje vetenskapsområde råder i huvudsak konsensus om hur denna bedömning bör ske. Sökande till akademiska tjänster är väl förtrogna med denna praxis och kan anpassa sin meritering och sin ansökan till den.

När det gäller värdering av pedagogiska meriter finns inte samma etablerade praxis. Utredningens förslag till riktlinjer innehåller därför också en vägledning för de sakkunnigas och tjänsteförslagsnämndernas bedömning av de sökandes pedagogiska skicklighet. Som huvudregel bör härvid gälla att det är *kvaliteten* som skall bedömas, medan omfattningen och bredden av den pedagogiska erfarenheten visserligen är betydelsefulla faktorer i meriteringen men inte bör väga lika tungt vid totalbedömningen.

Vilken vikt den pedagogiska skickligheten skall tillmätas i förhållande till den vetenskapliga skickligheten varierar givetvis med hänsyn till tjänstens karaktär och inriktning. Allmänt kan sägas att den peda-

gogiska skickligheten bör väga tyngre ju mer undervisning som är förenad med tjänsten. För alla tjänster gäller dock att den pedagogiska skickligheten är en av de befordringsgrunder som skall beaktas (högskoleförordningen 19 kap 30 §).

I fråga om tjänst som högskoleadjunkt bör i princip den pedagogiska skickligheten väga tyngst, medan vetenskaplig skicklighet är den främsta befordringsgrunden för forskarassistenttjänster.

Vid tillsättning av tjänst som högskolelektor skall i regel pedagogisk och vetenskaplig skicklighet väga lika. I vissa fall - då det gäller t ex tjänster som finansieras med forskningsmedel - kan dock lektorat ledigförklaras med företräde för vetenskaplig skicklighet. Det innebär dock inte att man vid tillsättningen kan bortse från de pedagogiska meriterna. Men den vetenskapliga skickligheten skall givetvis väga särskilt tungt i ett sådant fall.

Fr o m 1 juli 1990 gäller att tjänst som högskolelektor inte längre kan ledigförklaras med pedagogisk skicklighet som enda befordringsgrund. I debatten har detta på flera håll tolkats så att regeringens intention nu är att pedagogiska meriter allmänt skall ges mindre vikt vid tillsättning av lektorstjänster. Från utredningens synpunkt är det angeläget att framhålla att så inte är fallet: pedagogisk skicklighet skall fortfarande *alltid* beaktas i den omfattning den är relevant för tjänsten, och om det vid ledigkungalörandet angetts att vetenskaplig och pedagogisk skicklighet skall beaktas i lika mån måste de pedagogiska meriterna väga *lika tungt* som den vetenskapliga skickligheten.

När det gäller professorstjänsterna vill utredningen betona att den pedagogiska skickligheten inte får försummas vid sammanvägningen av meriterna. Även om den vetenskapliga skickligheten i regel väger tyngst, måste tjänsteförslagsnämnder och sakkunniga beakta att en professor har ett omfattande pedagogiskt ansvar som vetenskaplig ledare och främste företrädare för sitt ämne. I denna egenskap skall

han kunna handleda forskarstuderande och yngre lärare, och han måste också själv kunna ansvara för undervisning på alla stadier i sitt ämne.

Slutligen måste det påpekas att UHÄ:s praxis i besvärssärenden kan ha en betydelsefull styrande inverkan på de lokala organens värdering av meriterna. Det finns, som framgår av de redovisade enkätsvaren, exempel på fall där tjänsteförslagsnämnden har prioriterat de pedagogiska meriterna och föreslagit en sökande till lektorat som varit mindre vetenskapligt meriterad än sina medsökande, men där UHÄ senare underkänt denna värdering. Det är viktigt att UHÄ vid handläggning av överklaganden accepterar att pedagogiska meriter kan väga tyngre än vetenskapliga, om tjänsteförslagsnämnden har bedömt att tjänstens karaktär motiverar det. Däremot bör en omfattande pedagogisk meritering givetvis inte kunna kompensera för brister i fråga om vetenskaplig behörighet.

5.4 Pedagogisk behörighet

Enligt högskoleförordningen (19 kap 21 §) krävs för behörighet till lärartjänst i högskolan att man har "den vetenskapliga och pedagogiska skicklighet ... som behövs för att fullgöra tjänsten väl".

Behörighetskravet i fråga om vetenskaplig skicklighet definieras för vissa tjänster (högskolelektor, forskarassistent) som ett krav på doktorexamen, medan det i fråga om professorer är odefinierat. Ändå råder det i regel enighet om vad som bör krävas av vetenskapliga meriter för behörighet till professur.

När det gäller den pedagogiska skickligheten finns överhuvud taget ingen definition av behörighetskravet i författningstexten. I Norge har man, som vi ovan redogjort för, fastställt ett krav på en "pedagogisk basiskompetanse" för behörighet till lärartjänster. Två kräver man en

universitetspedagogisk utbildning motsvarande 3–4 veckors kurstid (på heltid).

Enligt utredningens uppfattning kan det vara lämpligt att även i Sverige fastställa en klart definierad pedagogisk behörighetsnivå för lärartjänster i högskolan (en "akademisk lärarbehörighet"), och eventuellt också en påbyggnadsnivå (som kanske kunde kallas "pedagogisk docentkompetens"). Konsekvensen av att man definierar ett pedagogiskt behörighetskrav kommer att bli att sökande som saknar denna behörighet inte kan få fast anställning som högskolelektor eller högskoleadjunkt, utan endast ettårsförordnande, till dess att behörighetsvillkoret är uppfyllt. Enligt högskoleförordningen (19 kap 43 §) gäller nämligen för dessa tjänster att förordnande får meddelas för högst ett år om innehavaren saknar föreskriven behörighet.

Utredningen avser att återkomma till dessa frågor i slutbetänkandet.

Avslutningsvis vill utredningen framhålla vikten av att man redan med nuvarande regler upprätthåller kravet på en miniminivå av pedagogisk kompetens för behörighet till lärartjänster i högskolan. Om tjänsteförslagsnämnden eller tillsättningsmyndigheten finner att de sökande inte har tillräcklig kompetens skall tjänsten inte tillsättas med fast innehavare.

5.5 Provanställning

Några av svaren på utredningens enkät tar upp frågan om provanställning av högskolelärare. Man framhåller att det även med en noggrann bedömning av undervisningsmeriterna sannolikt är omöjligt att undgå att bedömningen av den pedagogiska skickligheten blir behäftad med betydande osäkerhet. En provanställningsperiod på t ex sex månader skulle ge högskolan möjlighet att i praktiken bedöma den sökandes lämplighet som lärare.

Meningarna är dock delade i denna fråga, som förtor de kunna få vittgående arbetsrättsliga konsekvenser. Utredningen anser för sin del att systemet med provanställningar knappast kan tillämpas i fråga om tjänster på denna nivå, särskilt när tillsättningsproceduren är så noggrann som för lärartjänster i högskolan.

Däremot kan, som nyss nämnts, införandet av ett klart definierat pedagogiskt behörighetskrav innebära att de som ej är fullt behöriga endast får tillfälligt förordnande till dess att kravet uppfyllts.

5.6 Sakkunniga

På flera håll, t ex vid KTH och vid Linköpings universitet, har man pekat på möjligheten att knyta en särskild expert - en "*pedagogisk sakkunnig*" - till tjänsteförslagsnämnden för att bedöma de sökandes pedagogiska meriter. Tanken framfördes också i UHÄ:s skrift Pedagogisk meritering (UHÄ-FoU skriftserie 1987:1). Utredningen menar att en sådan åtgärd kan vara befogad i en hel del fall. Men de "vanliga" sakkunniga har alltid till uppgift att bedöma alla aspekter av den sökandes meriter, såväl vetenskaplig och pedagogisk skicklighet som andra relevanta meriter.

Vid *tillsättning av tjänst som högst skolelektor* ingår i tjänsteförslagsnämnden tre ledamöter som utses för varje ärende. En av de tre skall vara särskilt förtrogen med tjänstens ämne. En tjänsteförslagsnämnd har i sitt enkätsvar redovisat att man vid tillsättning av lektorat som sakkunniga konsekvent anlitar prefekt och studierektor vid den institution där tjänsten är placerad. Från utredningens synpunkt finns det anledning att ifrågasätta denna praxis. Rörligheten i den svenska högskolesystemet är redan alltför liten; vad som behövs är i stället stimulans till ökad rörlighet.

Vid professorstillsättningar gäller numera (fr o m 1 juli 1990) att högst en av de sakkunniga får hämtas från den egna fakulteten. Denne får inte tillhöra den institution där tjänsten är placerad, om inte särskilda skäl föreligger.

På motsvarande sätt bör enligt utredningens mening vid tillsättning av lektorat den ledamot som är "särskilt förtrogen med tjänstens ämne" alltid väljas utanför den egna högskolan. Däremot kan det vara lämpligt att en företrädare för institutionen ingår bland de två andra tillfälliga ledamöterna i tjänsteförslagsnämnden.

5.7 Anställningsintervjuer m m

Det framgår av enkätsvaren att ett flertal tjänsteförslagsnämnder numera använder intervjuer som ett instrument för bedömning av de sökande, särskilt när det gäller professurer.

Det bör understrykas att sådana intervjuer kan vara ett mycket viktigt instrument för en kvalitativ bedömning av de sökande, som bör användas betydligt oftare än nu. Enligt utredningens uppfattning bör ett sammanträffande med den eller de sökande som närmast kommer i fråga till tjänsten vara ett normalt inslag i tillsättningsproceduren. I de fall någon form av undervisningsprov anordnas kan intervjun lämpligen förläggas i omedelbar anslutning till detta.

Det är viktigt att intervjun förbereds i förväg och att samtalet under intervjun tar sikte på såväl den pedagogiska som den vetenskapliga skickligheten. Under intervjun kan den sökande bl a få tillfälle att precisera sin syn på ämnet och sina planer för ämnets utveckling beträffande såväl grundutbildning som forskning och forskarutbildning. Intervjuerna kan, så som redan sker t ex i Linköping, kompletteras med en skriftlig "programförklaring", ett "letter of intent".

Bilaga 1

Bedömning av pedagogiska meriter

Högskoleutredningens förslag till riktlinjer för sökande och tillsättningsmyndigheter

Vetenskapliga och pedagogiska meriter skall i princip bedömas på samma sätt. I båda fallen krävs en *dokumentation* av meriterna och en *bedömning* med utgångspunkt i klart definierade kriterier.

Det följande är avsett som en vägledning både för sökande och för sakkunniga, tjänsteförslagsnämnder och andra organ som medverkar i tillsättningen av lärartjänster i högskolan. Avsnittet om dokumentation av pedagogiska meriter riktar sig främst till de sökande, medan avsnittet om värdering av pedagogisk skicklighet är avsett som underlag för de sakkunnigas bedömning.

Det är *den sökandes ansvar* att dokumentera sin kompetens på ett sätt som medger en saklig, kvalitativ bedömning. På motsvarande sätt förutsätts det att *sakkunniga* (och även tjänsteförslagsnämnder och andra förslagsställande organ) tydligt redogör för utgångspunkterna för och slutsatserna av sin bedömning med utgångspunkt i dessa riktlinjer.

1 *Pedagogisk skicklighet*

Pedagogisk skicklighet är en viktig befodringsgrund för alla tjänster som lärare i högskolan. Avvägningen mellan pedagogisk och vetenskaplig skicklighet beror på tjänstens karaktär och inriktning. För alla lärartjänster gäller dock att för behörighet krävs en miniminivå av pedagogisk kompetens. Otillräcklig pedagogisk meritering kan alltså innebära att en sökande förklaras obehörig till tjänsten.

Pedagogisk skicklighet omfattar skicklighet i planering, genomförande och utvärdering av undervisning. Till *planering* hör att formulera utbildningsmål, välja undervisningsstoff och metoder, välja eller själv utarbeta studie- och undervisningsmaterial och utforma program och tidsplan för undervisningen. Den pedagogiska skickligheten visas naturligtvis också i *genomförandet* av undervisningen - dvs hur läraren uppträder gentemot studenterna, hur väl han förmår förmedla kunskaper, färdigheter och attityder och hur han lyckas stimulera studenternas egen aktivitet. Med *utvärdering* avses i detta sammanhang både bedömning av individernas studieresultat (examination) och utvärdering av utbildningsprocessen och de ramfaktorer som påverkar den - studenternas förutsättningar, studiearbetet, kursplaner, undervisningsmetoder, undervisningsmaterial m m.

Också lärarens *förhållningssätt* till undervisningen och studenterna är en faktor att beakta: lyhördheten för studenternas behov, och intresset för och förmågan att utveckla och förnya undervisningen.

Pedagogisk skicklighet kan liksom vetenskaplig skicklighet inte definieras som enbart en teknisk färdighet. Det är också meriterande att kunna motivera sin undervisningspraxis och reflektera över den i belysning av relevant pedagogisk teori och systematiserad erfarenhet.

2 *Dokumentation av pedagogiska meriter*

Den följande förteckningen över faktorer som kan ingå i begreppet pedagogisk skicklighet kan användas av de sökande som underlag för den redogörelse för vetenskaplig och pedagogisk verksamhet, som skall bifogas ansökan. I anslutning till varje punkt ges exempel på hur meriterna kan dokumenteras.

För de sakkunniga kan förteckningen vara ett hjälpmedel för kontroll, beskrivning och jämförelse av de sökandes meriter.

2.1 *Undervisningsinsatser*

I redovisningen bör framgå

- Omfattning, nivå; erfarenhet av olika undervisningsformer
- Ansvar: ledning, planering och utvärdering av egna kurser
- Erfarenhet av examination
- Tilldelade utmärkelser, pris, belöningar, stipendier och liknande.

Erfarenhet som forskarhandledare bör redovisas i detta sammanhang. I redovisningen bör anges vilka forskarstuderande som handletts, avhandlingsämnen och tidpunkt för disputation (motsv).

Undervisningserfarenhet och pedagogiska meriter i övrigt från andra skolformer än högskolan och andra områden än den offentliga utbildningssektorn (t ex från industrin) bör naturligtvis också redovisas.

Exempel på dokumentation: Intyg/tjänstgöringsomdöme från berörd institution (prefekt eller studierektor) och från andra arbetsplatser;

resultat av kursvärderingar; kursplaner/kursbeskrivningar. Förekommande motiveringar för utmärkelser bör bifogas.

I redogörelsen för den vetenskapliga och pedagogiska verksamheten kan den sökande precisera vilka kurser/undervisningsmoment som han ansvarat för, gärna med en beskrivning av kursuppläggning, genomförande, examination och utfall, och en redovisning av kursvärderingar.

2.2 *Pedagogisk utbildning*

Denna kan omfatta

- Utbildning i högskolepedagogik (grundutbildning och fördjupad utbildning)
- Praktisk lärarutbildning för grundskolan eller gymnasieskolan
- Akademiska studier i pedagogik
- Kurser m m med pedagogiskt innehåll
- Eventuellt genomgåendet lärarprov.

Exempel på dokumentation: Kursintyg, betyg, utbildningsbevis samt rapporter etc som författats i samband med sådan utbildning.

2.3 *Utvecklingsarbete och forskning om utbildning*

- Kursutveckling
- Försöksverksamhet och utvecklingsprojekt i övrigt (förnyelse och utvärdering av undervisnings- och examinationsformer)

- Studier av utvärderings/utredningskaraktär (linjeutvärderingar, genomströmningsstudier, kartläggningar m m)
- Forskning om utbildning (frågeställning, metod och resultatredovisning).

Exempel på dokumentation: Projektplaner, rapporter; intyg och omdömen från referenspersoner. En utförligare beskrivning kan ges i sökandens egen redogörelse för sin verksamhet.

2.4 *Läromedel*

I detta sammanhang redovisas

- Utarbetande av läroböcker, kompendier, kursmaterial, självstudiematerial (även film, video- och ljudproduktion, åskådnings- och träningsmaterial m m).

Tyngdpunkten bör läggas på material som är avsett som stöd för studenternas inlärn timer. Det som dokumenteras under denna rubrik bedöms i första hand utifrån sitt pedagogiska värde.

Exempel på dokumentation: Materialet bifogas (eventuellt i ett representativt urval). En fullständig förteckning bör dock finnas med. Recensioner och liknande kan biläggas.

2.5 *Erfarenhet av utbildningsplanering och utbildningsadministration*

Här bör redovisas

- Uppdrag som studierektor, studievägleddare, kursansvarig eller liknande. Omfattning och arbetsuppgifter bör specificeras.

- Linjenämnds- och annat kommittéarbete (uppgifter, arbetets omfattning etc).

Exempel på dokumentation: Intyg, förordnanden; utredningar, rapporter, skrivelser etc.

2.6 *Forskningsinformation*

Här redovisas populärvetenskaplig verksamhet (författarskap, TV- och radioframträdanden etc) samt arbete i övrigt med forskningsinformation (kurser, kontaktverksamhet m m). Varje projekt bör beskrivas översiktligt.

Exempel på dokumentation: Urval av böcker, artiklar m m. Intyg, omdömen, recensioner.

2.7 *Övrigt*

Här kan t ex studieresor, konsultverksamhet, expertuppdrag i utredningar etc, internationella uppdrag m m som har anknytning till utbildningsfrågor redovisas.

3 *Värdering av pedagogiska meriter*

Det följande är avsett som generella råd om vad som bör tillmätas vikt vid bedömning av pedagogisk skicklighet. De olika kriteriernas vikt kan variera med hänsyn till tjänstens karaktär, och tjänsteförslagsnämnden och de sakkunniga kan ha olika syn på vilken tyngd som bör läggas på olika faktorer. Under alla omständigheter bör det redovisas

hur bedömningen har skett. Någon formaliserad viktning eller poängsättning kan det dock inte bli fråga om; värderingen måste, liksom bedömningen av den vetenskapliga skickligheten, baseras på bedömarnas personliga omdöme.

Värderingen av lärarskickligheten måste ske med en viss försiktighet, så att inte bedömningen blir alltför individcentrerad med fokusering på förmågan att framträda inför publik. Det är viktigt att teckna en helhetsbild av den pedagogiska skickligheten, och individens förutsättningar för utveckling i lärarrollen måste också beaktas. Så kan t ex en sökandes engagemang i och intresse för undervisningens olika komponenter vara väl så avgörande för studenternas kunskapsinhämtning som vederbörandes iakttagbara förmåga att "bete sig pedagogiskt" inför en studentgrupp.

3.1 *Kvalitet*

Liksom i fråga om vetenskapliga meriter är det främst kvaliteten som skall bedömas vid granskningen av de pedagogiska meriterna. Detta stämmer också överens med de allmänna riktlinjer för meritvärdering som numera gäller. Den främsta grunden för tillsättning av statliga tjänster är skickligheten - lämpligheten för arbetsuppgifterna i tjänsten, medan förtjänsten - dvs den tidigare tjänstgöringens längd - är en sekundär befordringsgrund.

Följande kriterier kan vara en utgångspunkt för kvalitetsbedömningen.

(a) *Lärarskicklighet*

Hur bedöms sökandens undervisningsinsatser (av kolleger, av institutionen, av studenterna)? Har han förmåga att samarbeta med sina studenter? Kan han väcka studenternas intresse och engagemang för

ämnet? Är undervisningen upplagd på ett sätt som främjar och stöder studenternas självstudier? Är formerna för examinationen adekvata i förhållande till målen för undervisningen?

Står sökandens undervisningspraxis (planläggning, metoder, val och utformning av undervisningsmaterial, genomförande av undervisningen, examination) i rimlig överensstämmelse med pedagogisk/ämnesdidaktisk teori?

(b) Resultat

Vilka resultat kan den sökande dokumentera av sin undervisning och sin pedagogiska verksamhet i övrigt?

Det är naturligtvis vanskligt att göra en kvalitativ bedömning av utbildningsresultaten, bl a eftersom de beror av många faktorer som läraren inte kan påverka. Men det bör vara möjligt att bedöma kvaliteten av de förändringar av undervisning, examination, studieplaner, läromedel m m, som sökanden haft (med)ansvar för.

(c) Teoretisk reflexion, vetenskapligt förhållningssätt till undervisningen

Det är ett klart kvalitetskriterium att den sökande visar sig kunna reflektera över sin egen roll som undervisare. Förhåller han eller hon sig undersökande, experimenterande och kritiskt värderande till undervisningsuppgiften, på det sätt man som forskare gör till ämnesinnehållet i undervisningen? Har han kontakt med relevant teori och forskning om inläring, undervisning och utbildning? Har han insikt i det egna ämnets vetenskaps- och kunskapsteori och dess didaktik? Kan han analysera och tolka sin egen verksamhet i relation till dessa teorier?

3.2 *Omfattning*

Även om antalet tjänsteår inte är någon primär befordringsgrund, är naturligtvis en viss tids undervisningserfarenhet en förutsättning för att lärarskickligheten skall kunna dokumenteras. En lång undervisningserfarenhet kan få ökad vikt om det framgår att undervisningens kvalitet har *utvecklats* under tiden.

3.3 *Bredd*

Bredden eller variationen i pedagogisk erfarenhet kan gälla t ex undervisning på olika nivåer eller för olika målgrupper, erfarenhet från olika högskolor (inte minst i utlandet), erfarenhet av olika undervisningsmetoder, utveckling av olika typer av undervisningsmaterial, erfarenhet av olika slag av pedagogisk verksamhet utöver undervisning.

Bredden i undervisningserfarenhet kan vara en väsentlig kompletterande merit, även om den i regel bör ses som sekundär i förhållande till den kvalitativa värderingen.

Statens offentliga utredningar 1990

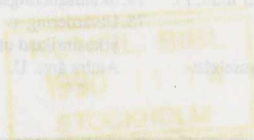
Kronologisk förteckning

1. Företagsförvärv i svenskt näringsliv. I.
2. Överklagningsrätt och ekonomisk behovsprövning inom socialtjänsten. S.
3. En idrottshögskola i Stockholm - struktur, organisation och resurser för en självständig högskola på idrottens område. U.
4. Transportrådet. K.
5. Svensk säkerhetspolitik i en föränderlig värld. Fö.
6. Förbud mot tjänstehandel med Sydafrika m.m. UD.
7. Lagstiftning för reklam i svensk TV. U.
8. Samhällsstöd till underhållsbidragsberättigade barn. Idéskisser och bakgrundsmaterial. S.
9. Kostnader för fastighetsbildning m. m. Bo.
10. Strömgatan 18 - Sveriges statsministerbostad. SB.
11. Vidgad vuxenutbildning för utvecklingsstörda. U.
12. Meddelarrätt. Ju.
13. Översyn av sjölagen 2. Ju.
14. Långtidsutredningen 1990. Fi.
15. Beredskapen mot oljeutsläpp till sjöss. Fö.
16. Storstadstrafik 5 - ett samlat underlag. K.
17. Organisation och arbetsformer inom bilateralt utvecklingsbistånd. UD.
18. Lag om folkbokföringsregister m.m. Fi.
19. Handikapp och välfärd? - En lägesrapport. S.
20. Valfärd och segregation i storstadsregionerna. SB.
21. Den elintensiva industrin under kärnkraftsavvecklingen. ME.
22. Den elintensiva industrin under kärnkraftsavvecklingen. Bilagedel. ME.
23. Tomträttsavgäld. Bo.
24. Ny kommunallag. C.
25. Konkurrensen inom livsmedelssektorn. C.
26. Förmånssystemet för värnpliktiga m. fl. Fö.
27. Post & Tele - Affärsverk med regionalt och socialt ansvar. K.
28. Att följa upp kommunal verksamhet - En internationell utblick. C.
29. Tobakslag. S.
30. Översyn av upphovsrättslagstiftningen. Ju.
31. Perspektiv på arbetsförmedlingen. A.
32. Staden. SB.
33. Urban Challenges. SB.
34. Stadsregioner i Europa. SB.
35. Storstädernas ekonomi 1982-1996. SB.
36. Storstadsliv. Rika möjligheter - hårda villkor. SB.
37. Författningsreglering av nya importrutiner m.m. Fi.
38. Översyn av naturvårdslagen m.m. ME.
39. Konstnärens villkor. U.
40. Kärnkraftsavveckling - kompetens och sysselsättning. ME.
41. Tio år med jämställdhetslagen - utvärdering och förslag. C.
42. Internationellt ungdomsutbyte. C.
43. Förenklad statistikreglering; med förslag till lag om den statliga statistikframställningen. C.
44. Demokrati och makt i Sverige. SB.
45. Kapitalavkastningen i bytesbalansen. Fi.
46. Särskild skatt i den finansiella sektorn. Fi.
47. Beskattningslag om stipendier. Fi.
48. Samhällsstöd till underhållsbidragsberättigade barn, del III. S.
49. Arbete och hälsa. A.
50. Ny folkbokföringslag. Fi.
51. SÄPO Säkerhetspolisens arbetsmetoder, personalkontroll och meddelarfrihet. C.
52. Utbyte av utländska körkort. K.
53. I skuggan av de stora - De mindre partiernas villkor i kommunalpolitiken. C.
54. Arbetslivsforskning - Inriktning, organisation, finansiering. A.
55. Flygplats 2000 - De svenska flygplatserna i framtiden. K.
56. Skatt på lotterier och spel. Fi.
57. Personalutbildning inom totalförsvaret. Fö.
58. Konkurrens i inrikesflyget. C.
59. Sätt värde på miljön! Miljöavgifter och andra ekonomiska styrmedel. M.
60. Skada av vilt. Jo.
61. Skärpt tillsyn - huvuddrag i en reformerad datalag. Ju.
62. Konkurrensen inom bygg/bosektorn. C.
63. Svensk lönestatistik. C.
64. Ärlig revision i statsförvaltningen. C.
65. Folkhögskolan i framtidsperspektiv. U.
66. Det fria bildningsarbetet. Debattinlägg om folkbildningen och folkhögskolan i framtiden. U.
67. Återbetalning av mervärdeskatt till utländska företagare. Fi.
68. Vad kostar ett statsbidrag? C.
69. SIPRI 90 - om SIPRIs finansiering och arbetsformer. UD.
70. Lokalt ledd närradio. U.
71. Sekretess för landskapsinformation. Fö.
72. Lokalkontor. C.
73. Transportstöd. K.
74. Skuldsaneringslag. Ju.
75. Utvärdering av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. Andra året. U.

Statens offentliga utredningar 1990

Kronologisk förteckning

76. Allmän pension. S.
77. Allmän pension. Bilagor. S.
78. Allmän pension. Expert rapporter. S.
79. Utlänningsnämnd. A.
80. Förskola för alla barn 1991 - hur blir det? S.
81. Vapenfriprövningens effekter. En undersökning av tillståndsärenden 1980 - 1989. Fö.
82. Vad kostar begravninng - vem betalar? C.
83. Ny budgetproposition. C.
84. Språkbyte och språkbevarande. Ju.
85. Översyn av skatten på dryckesförpackningar. M.
86. Finansiering av vägar och järnvägar. K.
87. Den nya centrala jordbruksmyndigheten. Jo.
88. Nya mål och nya möjligheter. M.
89. En ny värnpliktslag. Fö.
90. Pedagogiska meriter i högskolan. U.

Statens offentliga utredningar 1990

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Strömgatan 18 - Sveriges statsministerbostad. [10]
Välfärd och segregation i storstadsregionerna. [20]
Staden. [32]
Urban Challenges. [33]
Stadsregioner i Europa. [34]
Storstädernas ekonomi 1982-1996. [35]
Storstadsliv. Rika möjligheter- hårda villkor. [36]
Demokrati och makt i Sverige. [44]

Justitiedepartementet

Meddelarrätt. [12]
Översyn av sjölagen 2. [13]
Översyn av upphovsrättslagstiftningen. [30]
Skärpt tillsyn - huvuddrag i en reformerad datalag. [61]
Skuldsaneringslag. [74]
Språkbyte och språkbevarande. [84]

Utrikesdepartementet

Förbud mot tjänstehandel med Sydafrika m.m. [6]
Organisation och arbetsformer inom bilateralt utvecklingsbistånd. [17]
SIPRI 90 - om SIPRI:s finansiering och arbetsformer. [69]

Försvarsdepartementet

Svensk säkerhetspolitik i en föränderlig värld. [5]
Beredskapen mot oljeutsläpp till sjöss. [15]
Förmånssystemet för värnpliktiga m. fl. [26]
Personalutbildning inom totalförsvaret. [57]
Sekretess för landskapsinformation. [71]
Vapenfriprövningens effekter. En undersökning av tillståndsärenden 1980 - 1989. [81]
En ny värnpliktslag. [89]

Socialdepartementet

Överklagningsrätt och ekonomisk behovsprövning inom socialtjänsten. [2]
Samhällsstöd till underhållsbidragsberättigade barn. Idéskisser och bakgrundsmaterial. [8]
Handikapp och välfärd? - En lägesrapport. [19]
Tobakslag. [29]
Samhällsstöd till underhållsbidragsberättigade barn, del III. [48]
Allmän pension. [76]
Allmän pension. Bilagor. [77]
Allmän pension. Expert rapporter. [78]
Förskola för alla barn 1991 - hur blir det? [80]

Kommunikationsdepartementet

Transportrådet. [4]
Storstadstrafik 5 - ett samlat underlag. [16]
Post & Tele - Affärsverk med regionalt och socialt ansvar. [27]
Utbyte av utländska körkort. [52]
Flygplats 2000 - De svenska flygplatserna i framtiden. [55]
Transportstöd. [73]
Finansiering av vägar och järnvägar. [86]

Finansdepartementet

Långtidsutredningen 1990. [14]
Lag om folkbokföringsregister m.m. [18]
Författningsreglering av nya importrutiner m.m. [37]
Kapitalavkastningen i bytesbalansen. [45]
Särskild skatt i den finansiella sektorn. [46]
Beskattningsvillkor av stipendier. [47]
Ny folkbokföringslag. [50]
Skatt på lotterier och spel. [56]
Återbetalning av mervärdesskatt till utländska företagare. [67]

Utbildningsdepartementet

En idrottshögskola i Stockholm - struktur, organisation och resurser för en självständig högskola på idrottens område. [3]
Lagstiftning för reklam i svensk TV. [7]
Vidgad vuxenutbildning för utvecklingsstörda. [11]
Konstnärens villkor. [39]
Folkhögskolan i framtidsperspektiv. [65]
Det fria bildningsarbetet. Debattinlägg om folkbildningen och folkhögskolan i framtiden. [66]
Lokalt ledd närradio. [70]
Utvärdering av försöksverksamhet enmed treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. Andra året. [75]
Pedagogiska meriter i högskolan. [90]

Jordbruksdepartementet

Skada av vilt. [60]
Den nya centrala jordbruksmyndigheten. [87]

Arbetsmarknadsdepartementet

Perspektiv på arbetsförmedlingen. [31]

Statens offentliga utredningar 1990

Systematisk förteckning

Arbete och hälsa. [49]

Arbetslivsforskning - Inriktning, organisation, finansiering. [54]

Utlänningsnämnd. [79]

Bostadsdepartementet

Kostnader för fastighetsbildning m. m. [9]

Tomträttsavgäld. [23]

Industridepartementet

Företagsförvärv i svenskt näringsliv. [1]

Civildepartementet

Ny kommunallag. [24]

Konkurrensen inom livsmedelssektorn. [25]

Att följa upp kommunal verksamhet - En internationell utblick. [28]

Tio år med jämställdhetslagen - utvärdering och förslag. [41]

Internationellt ungdomsutbyte. [42]

Förenklad statistikreglering; med förslag till lag om den statliga statistikframställningen. [43]

SÄPO Säkerhetspolisens arbetsmetoder, personalkontroll och meddelarfrihet. [51]

I skuggan av de stora - De mindre partiernas villkor i kommunalpolitiken. [53]

Konkurrens i inrikesflyget. [58]

Konkurrensen inom bygg/bosektorn. [62]

Svensk lönestatistik. [63]

Årlig revision i statsförvaltningen. [64]

Vad kostar ett statsbidrag? [68]

Lokalkontor. [72]

Vad kostar begravningar - vem betalar? [82]

Ny budgetproposition. [83]

Miljö- och energidepartementet

Den elintensiva industrin under kärnkraftsavvecklingen. [21]

Den elintensiva industrin under kärnkraftsavvecklingen. Bilagedel. [22]

Översyn av naturvårdslagen m.m. [38]

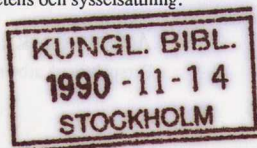
Kärnkraftsavveckling - kompetens och sysselsättning. [40]

Miljödepartementet

Sätt värde på miljön! Miljöavgifter och andra ekonomiska styrmedel. [59]

Översyn av skatten på dryckesförpackningar. [85]

Nya mål och nya möjligheter. [88]

STOCKHOLM
1990-11-14
KUNGL. BIBL.

ALLMÄNNA FÖRLAGET

BESTÄLLNINGAR: ALLMÄNNA FÖRLAGET, KUNDTJÄNST, 106 47 STOCKHOLM,
TEL: 08-739 96 30, FAX: 08-739 95 48.

INFORMATIONSBOKHANDELN, MALMTORGSGATAN 5 (VID BRUNKEBERGSTORG), STOCKHOLM.

ISBN 91-39-10668-X
ISSN 0375-250X